
OBSERVATION ON A CERTAIN GRAMMATICAL HOMONYMY IN BULGARIAN AND EXERCISES TO OVERCOME THE MISTAKES IT CAUSES IN FOREIGN STUDENTS' SPEECH**Mariya Genova**Medical University – Plovdiv, Bulgaria, Department of Languages and Specialized Training – Bulgarian Language Section, miriam60@abv.bg**Lidiya Kavrakova**Medical University – Plovdiv, Bulgaria, Department of Languages and Specialized Training – Bulgarian Language Section, lkavrakova@abv.bg

Abstract: Developing communicative competence is a main objective in learning Bulgarian as a foreign language. There are two teaching aims in the process, a general one (everyday usage) and special one (academic and professional communication).

Bulgarian name system, nouns, adjectives and numerals in particular, proves to be a source of numerous mistakes made by foreigners during their language education. There are certain forms and structures in the morphological system of Bulgarian which foreign students find really hard to acquire. These are of great interest in the light of the repair theory, so that an approach to rectify the mistakes is developed.

The present article's purpose is to examine a grammatical homonymy of word forms with identical inflection "а" with nouns, adjectives and ordinal numbers. Homonymous affixes –а (улица, главна улица, три стола, на стола, трета улица) have entirely different meanings. With nouns, adjectives and ordinal numbers "а" is an indication for singular feminine, whereas with the masculine it indicates numerical form or definiteness – definite article. This grammatical homonymy induces objectively lexical-grammatical errors due to overgeneralization at the early stage of teaching Bulgarian to foreign students. These homonymous word forms recognition by the students is the basis for lexical-grammatical competence (main parameter, including lexical, morphological, syntactic and phonological and graphological knowledge). To achieve this competence we introduce targeted exercises in identifying and comparing homonymous affixes and their correct usage in sentence construction.

According to the generally accepted concept of human cognitive activities, the core of learning is information processing rather than habitualization. Inasmuch as foreign language acquisition requires actively extracting rules from the language input, the knowledge of the presented grammatical homonymy is expected to be applied by students in order to achieve Bulgarian linguistic competence.

Keywords: grammatical homonymy, noun system, homonymous affixes, lexical and grammatical competence

НАБЛЮДЕНИЕ ВЪРХУ ЕДНА ГРАМАТИЧНА ОМОНИМИЯ В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК И УПРАЖНЕНИЯ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ПОРОДЕНИ ОТ НЕЯ ГРЕШКИ В РЕЧТА НА ЧУЖДЕСТРАННИ СТУДЕНТИ**Мария Генова**Медицински университет – Пловдив, България, Департамент за езиково и специализирано обучение – Секция „Български език“, miriam60@abv.bg**Лидия Кавръкова**Медицински университет – Пловдив, България, Департамент за езиково и специализирано обучение – Секция „Български език“, lkavrakova@abv.bg

Основната задача на изучаването на български език от чуждестранните студенти е изграждането на комуникативна компетентност. Преподаването му има както общи цели (ежедневно-битова употреба), така и специални цели (академична и професионална комуникация).

Именната система на българския език – и по-специално съществителните, прилагателните и числителните имена, обективно се оказва източник на голям брой грешки, допускани от чужденците в процеса на обучение. Специфичната морфологична система на българския език съдържа трудноусвоими от чуждестранните студенти форми и структури, които в светлината на теорията на грешките представляват интерес, за да се изгради подход за преодоляването им.

Настоящата статия има за цел да представи наблюдение върху една граматична омонимия, свързана със словоформи с еднакво окончание –а при съществителни, прилагателни и числителни редни имена. Омонимните афикси –а (улица, главна улица, три стола, на стола, трета улица) имат различни, несвързани едно с друго значения. При съществителните, прилагателните и числителните редни имена –а е маркер за женски род единствено число, а при имената от мъжки род е маркер за бройна форма или е показател за определеност – кратък член. Тази граматична омонимия обективно продуцира лексикално-граматични грешки поради свръхгенерализация в ранния етап на обучението по български език на чуждестранните студенти. Осъзнаването и разграничаването на омонимичните словоформи от обучаемите е база за лексико-граматична компетентност (главен параметър, включващ лексикалните, морфологичните, синтактичните и фонологично-графологичните знания). За нейното постигане предлагаме целенасочени упражнения за откриване и сравняване на омонимните афикси и правилната им употреба при конструиране на изречения. Според вижданията за познавателната дейност на човека в основата на ученето стои преработката на информация, а не създаването на „навици”. Тъй като овладяването на чужд език изисква активно извличане на правила от постъпилите езикови данни, очакваме знанието за представената граматична омонимия да бъде приложено от обучаемите за постигане на лингвистична компетентност по отношение на българския език.

Ключови думи: граматична омонимия, именна система, омонимни афикси, лексико-граматична компетентност.

Основната задача на изучаването на български език от чуждестранните студенти е изграждането на комуникативна компетентност. Преподаването му има както общи цели (ежедневно-битова употреба), така и специални цели (академична и професионална комуникация). Обучението на чуждестранните студенти е построено по вътрешната логика на българския език (в съответствие със системно-структурните закономерности от фонетичен, граматичен, лексикален и стилистичен характер) и е насочено към усвояването на езиковите факти в теоретичен и практически план, към активното им участие в комуникативни и културни ситуации.

Именната система на българския език – и по-специално съществителните, прилагателните и числителните имена, обективно се оказва предпоставка за голям брой грешки, допускани от чужденците в процеса на обучение. Специфичната морфологична система на българския език съдържа трудноусвоими от чуждестранните студенти форми и структури, които в светлината на теорията на грешките представляват интерес, за да се изгради подход за преодоляването им.

Настоящата статия има за цел да представи наблюдение върху една граматична омонимия, свързана със словоформи с еднакво окончание –а при съществителни, прилагателни и числителни редни имена. Омонимните афикси –а (улица, главна улица, три стола, на стола, трета улица) имат различни, несвързани едно с друго значения. При съществителните, прилагателните и числителните редни имена –а е маркер за женски род единствено число, а при имената от мъжки род е маркер за бройна форма или е показател за определеност – кратък член. Тази граматична омонимия обективно продуцира лексикално-граматични грешки поради свръхгенерализация в ранния етап на обучението по български език на чуждестранните студенти. Осъзнаването и разграничаването на омонимичните словоформи от обучаемите е база за лексико-граматична компетентност (главен параметър, включващ лексикалните, морфологичните, синтактичните и фонологично-графологичните знания).

В практиката на преподаване на българския език като чужд се разграничават два етапа:

- етап на емпирично изучаване на езиковите факти, без формиране на теоретична представа за лингвистичните явления;

- етап на теоретично осмисляне на езиковите категории и закономерности, както и усвояване на понятия, термини, структури, характерни за медицинския език.

За осъзнаването на посочената граматична омонимия и с цел преодоляване на грешките, породени от нея, в изложението предлагаме целенасочени упражнения за откриване и сравняване на омонимните афикси и правилната им употреба при конструиране на изречения. Системата от подготвителни и развиващи упражнения позволява да се формират у студентите целенасочено всички звена в структурата на комуникативните умения за възприемане и осмисляне на чужда и за продуциране на собствена правилна реч. Подготвителните упражнения се прилагат на етапа, в който знанията и уменията се усвояват на емпирично равнище. Развиващите упражнения се прилагат при теоретичното осмисляне на езиковите факти. Основават се на подсистемата на подготвителните упражнения.

Тъй като задължителен елемент при преподаването на чужд език е нагледността – различните видове изображения (илустрации, снимков материал, таблици, схеми и пр.), които са равнозначни на текст, т.е. те може да допълват текст, но може и да носят самостоятелна информация, използваме следната Таблица:

Съществително име ж. р. ед.ч.	Прилагателно име ж. р. ед.ч.	Числително редно име ж. р. ед.ч.	Съществително име м. р. мн. ч. (ограничен брой форми)	Съществително име ср. р. мн. ч.	Бройна форма за съществителни от м. р.	Съществително име м. р. ед. ч. – кратък член
улица	главна	първа	крака	села	три стола	в университета
сестра	млада	втора	рога	деца	два блока	на монитора
надежда	човешка	трета		вина, училища	пет учебника	за празника

Извън Таблицата остават редица думи, съдържащи афикс –а, но не принадлежащи на именната система. Представяме ги в четири „забележки“.

Забележка 1: Омонимични афикси –а има и при глаголите. 1) Окончанието –а [-ъ] за първо лице единствено число сегашно време на глаголи от първо и второ спрежение, напр. *пиша, чета, мълча, движа се*, което, като пример за условен правопис, е извън истинската граматична омонимия. 2) Окончание –а за трето лице единствено число сегашно време на глаголи от трето спрежение, напр. *казва, пита, иска*; 3) Окончание –а за трето лице единствено число минало свършено време, напр. *каза, попита, замълча*. В упражненията са предвидени примери и с глаголи поради изключителната граматична и комуникативна значимост на тази част на речта.

Забележка 2: В окончанието –та за среден род множествено число също се съдържа –а, напр., *ядене – яденета, кафене – кафенета, перде – пердета*. Това е друга граматична омонимия – афикс –та е маркер за определеност в женски род – *жената*, показател за среден род множествено число – *децата*, но и членна морфема за среден род мн ч. – *момчетата*.

Забележка 3: Афикс –а присъства и при показателните местоимения *това, онова, толкова*.

Забележка 4: Откриваме окончание –а в някои наречия – *понекога, никога, веднага, сега, тогава, донечера, доста, така*. Но те могат да се представят като група неизменяеми думи за запаметяване и да не се разглеждат при сравнението на други части на речта.

Четирите упражнения, които имат само примерен характер, са съобразени с факта, че граматическият материал се представя пред студенти с изградени навици за усвояване на чужд език. Ето защо те съчетават двата основни подхода – практически и теоретически, и са от различен тип – за откриване, избиране, попълване и конструиране:

1. Наблюдавайте граматичната омонимия в следните примери:

Сестра ми следва дентална медицина в университета.

Във втора зала има десет стола.

Една приятелка поръча два атласа.

Лекарят чувства всяка човешка надежда.

2. Разграничете думите от упражнение 1., съдържащи афикс –а, и ги запишете в съответната колонка на таблицата:

Съществително име ж. р. ед.ч.	Прилагателно име ж. р. ед.ч.	Числително редно име ж. р. ед.ч.	Съществително име м. р. мн. ч. (ограничен брой форми)	Съществително име ср. р. мн. ч.	Бройна форма за съществителни от м. р.	Съществително име м. р. ед. ч. – кратък член

3. Изберете – две или два?

..... учебника, ... крака, ... села, ... кабинета, ... ребра,
..... училища, ... деца, ... зъба, ... университета, ... монитора.

4. Съставете изречения.

Тези / три / седят / на / деца / стола / два.
В / два / грешки / за / задача / примера / трета / има.
ще / въпроса / изпита / по / отговаряме / На / два / биофизика / на.
на / изложба / вина / се провежда / В / български / Стария град.

5. Поправете грешките:

два сандвича	две сока	две семинара
две билета	два деца	две автобуса
две кафета	два бюра	две ребра

Наблюденията в практиката показват, че е необходимо усвояването на функционалните стойности на някои от изучаваните езикови единици да се обвърже с по-конкретна работа върху определен тип грешки, допускани в един ранен етап. Според вижданията за познавателната дейност на човека в основата на ученето стои преработката на информация, а не създаването на „навици“. Тъй като овладяването на чужд език изисква активно извличане на правила от постъпилите езикови данни, очакваме знанието за представената граматична омонимия да бъде приложено от обучаемите за постигане на лингвистична компетенция по отношение на българския език.

ЛИТЕРАТУРА

- Данчев, А. (2001). *Съпоставително езикознание. Теория и методология*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Куртева, Г. (2015а). *Категорията „род“ на прилагателните имена в българския език като чужд - характеристика и анализ на грешки*. В: Спасова, М. (ред.). *Годишник на департамент „романистика и германистика – Том 1. Юбилейно издание в чест на доц.д-р Ани Леви*. София: Издателство на НБУ, 19 - 32
- Куцаров, И. (2007). *Теоретична граматика на българския език: Морфология*. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“.
- Пенкова, Р. (2013). *Интензивно обучение по български език. Теоретични и практически аспекти на образователното взаимодействие в българските общности в чужбина*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Пенкова, Р. (1997). *Към методиката на обучението по български език*. Budapest: HungaroSzlavika. 253-258.